

НЕРЕН

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ.

Г. X

1889.

КОРНЕЛИЈЕ СТАНКОВИЋ.

Ежак је то посао поћи кроз шуму, кроз коју још нико пре нас пролазио није. Пред сваким кораком стоје ти све нове и нове препреке. Њих треба уклањати, — пут треба

крчити. Многи то почну, ал им силе пре или после малакшу. Но похвално је већ и то кад се ко усуди да нове путе крчи, и погоди начин како му то радити ваља.

Велики Вук Стефановић Караџић, — муке га је стало — ал је прокрчио пут прибирању српских народних песама, прокрчио је пут до извора чистог српског језика. Али Вуку је бог дао дуга живота; а Корнелија Станковића, чија салик горе видите, оборила је болест у 34-ој години вредна му живота.

И Корнелије почео је да крчи нов пут, који је обрастао био трњем и коровом. Задао је себи задатак, да црквено појање наше стави у хармоничне (складне) гласове, а да се тиме не оштеди дух и оригиналност појања тог. У томе је послу много успео и далеко дошао. Претеча његов у томе послу био врсни Алекс. Морфидес Нисие, чијем ћемо се помену такођер у „Невену“ одужити.

Но Корнелије задао је себи још те-

жи задатак, да истражи праве чисте српске напеве (мелодије), да их очисти од примесе туђе, да их изнесе као чист бисер свету на видик, да задахне новим животом што је већ задремало, а оним Србима, којих се уво привикло туђим мелодијама, да омили и ту грану наше народне самосвојности. И ту је много успео, — ал је још више морао оставити да допуне други, који за њим дођу и пођу.

Овај велезаслужни Србин рођен је у Будиму (1^о. авг. 1831.), ту је, после дугог боловања и преминуо (5. априла 1865.) и тело му почива у будимском српском православном гробљу.

Подмладак српски ваља да задржи име *Корнелија Станковића* у живом и свежем спомену, јер он је то мучно и трудно заслужио.

ПОКАЈНИК.

Јеврем му је било име. Ал то нама није било доста Сви, који смо у школи били звали смо га „*пре-благим* Јевремом“. Па смо се чудили како тај придев лепо уише његовој скривитој, хладној, озбиљној природи. Сваки од нас ушепRTLио је и нашао се у некој забуну, кад је хтео да се Јеврему приближи.

Ја сам ипак здраво волео „*пре-благог* Јеврема“, већма сам га волео, него друге моје сушколнике, који су ме увек дозивкивали на игру или на какав нов несташлук. Ретко је ко видео Јеврема да се насмејао. Увек је био озбиљан, замишљен и на његовом бледом лицу често се опајала сета и неодољива туга. Ко би га подуље посматрао, морао би рећи: „Под овом трајном суморношћу

крије се нека тајна.“ Али ја онда о таком чему ни појма нисам имао И ја сам био неки ветропир; нисам ни знао шта је то тајна. Ни сам ни то знао, нит сам могао себи да разјасним, шта то управо мене привлачи к Јеврему, је ли то проста радозналост, или је неко саучешће у његовој тузи. О томе нисам ни разбијао главу, доста ми је било, што сам га од свега срца волео. Кад сам год могао показао сам му се услужан, и веома ме је радовало ма и најмање опазио, да ме он одликује мимо других наших саученика.

Јеврем се ретко кад играо; док смо ми наше празне часове лопти, клису или клинку посвећивали, он је учио, радио. Силом смо га морали кретати, да и он изађе на свеж ваздух. Али кад се већ упустио с нама у игру, увек је он

био момак од мегдана. Свакога је надскочио, свакога надбацио каменом с рамена, кад смо се лоптали увек је она страна победила у којој је он био. Па какав је био у игри такав је био и у школи на књизи. Код нас су најбољим ђацима давале награде, а Јеврем је мени признао, да он баш жели прву награду да добије. Ако не добије *прву* награду, за оне остале и не мари.

— Гле како је славољубив! помишљао сам ја у себи. Ако не добије *прву* награду, оне друге презире. А ја би се, још те како радовао кад бих добио ма и најмању, ма и последњу награду — само нек се зове награда.

Све је то веома изненадило, не само мене него и остале ђаке, али дешавало се још и друго што-шта, чему смо се морали чудити. Јеврем је био најбогатији од свију ђака нашег разреда. Сваке боговетне недеље добијао по једну форинту „цепашта,“ — али он од тога новца није никад ни новчића потрошио. Кад је био велики вашар он је сасвим равнодушно пролазио поред најбогатијих шатри, у којима смо ми, који нисмо имали новаца, тако красна купа за себе налазили; он је имао новаца, па баш ништ' није купио.

Догодило се нешто и од овог чудноватије. У нашу варош дође нека циркуска дружина па направила своју високу, широку, округлу дашчару баш на сред пијаце, а ту се могло видети представа да ти очи стану. Ми, ђаци, наравно, не имадосмо сада живље жеље него бар једаред да видимо како уметнички јахачи јаше, како се пеливани по конопцу шећу, како пајаци лакрдишу и т. д. — али та

се жеља богме није ласно испуњавала; прво и прво за улазницу се плаћало 50 новч., а друго представе су бивале у вече, па ни родитељи ни учитељи нису нам допуштале, да се по мраку од куће удаљавамо. Ал нађе се један увиђаван учитељ, који је у срце наше завирио и жељу нашу увардао и тај добричина једнога дана рече нам ово:

„Е сад чујте и почујте. Ако се ви ове целе недеље будете тако владали, да вас ни једног укорећи не морам, онда ћу ја вас листом и руљом одвести у циркус, јер видим да једнако о њему мислите. Који су сиромашни за те ћу ја сам платити; а који су могућнији и желе циркус да виде, ти нека се упишу редом ево на овом табакү артије.

„Живео господин учитељ“ продерасмо се ми тако громко, да се сва школа затресла, и почесмо се отимати за тај табакү артије, да нам не побегне. Новаца, колико је требало имали смо скоро сви, јер од две недеље дана остављали смо сваки новчић на страну у надежди, да ћемо ипак како тако до циркуса докотурати. Табакү је ишао од руке до руке, па тако дође и до Јеврема, али он га и не прихвати, он се, чујте молим вас, изрази да не има воље ићи у циркус. Сви смо се убезекнули, кад смо ту невероватност чули; а један такођер имућан дечко приступи одмах к њему са понудом:

— Јевреме, ако можда не имаш новаца, ја ћу ти с драге воље 50 новч. позајмити, — јер грехота је од бога да не видиш циркус.

— Хвала ти! одговори Јеврем малко поруменивши. Ја новаца имам, ал у циркус нећу да идем.

И ми смо сви знали да новаца има и добија — али куд их, врага, дева!? Не учествује у нашим забавама; на што ми новац издајемо на то он не издаје. Ништа га не примамљује, дакле он новац чува, слаже, — али шта ће с њим, шта ради с њим?

Ни душман му не би могао рећи да је шкртак, ципија, среброљубац, па да му је та страст песнице стиснула. Јер кад год види стара или богаља просјака, он му увек удели, и то не да му новчић-два, већ више пута и по цео десетак. Једаред, у зиму догодио се страشان случај; за неколико дана умре једном сушколвику нашем и отац и мати, а он остаде суморан у великој оскудици. Онда нас је господин учитељ позвао да другу своје притекнемо у помоћ, ко колико може. Ми дадосмо, који пет, који десет новчића, а Јеврем извати и даде три банке, три форинтаче, и баш се видело да од срца даје, и да ни мало не жали.

— То ће, синко, бити можда и много! рекао је г. учитељ.

А Јеврем одговори: Није много, господине, него мени се чини да је још и мало, зато додајем још једну форинту.

Сви смо се згледали! Како да се то растумачи. Ту је тек онако олако избацио четири форинте, а на себе, на своје уживање жали дати 50 новч. То нам није ишло у главу. Па десило се нешто и од овог чудноватије, кад се примакао крај школске године.

Као што рекох, обичај је био да се после испита најбољим ђацима дају награде. Прва и највећа награда била је једна сребрна споменица, на којој је било урезано

име онога ђака, који је ту споменицу заслужио. Ту је награду могао добити само онај, који се подједнако одликовао и са успехом у наукама и са примерним владањем. — Па ко би могао имати више права на ту награду него главом наш пријатељ Јеврем. Ми други нисмо ни рачунали на ту награду. Сви смо говорили, да те одликовање заслужује Јеврем, јер он је највреднији, најбољи ученик, а и у владању није му ни један раван. То смо ми радо признавали, јер он нам је свима био мио. А господи учитељи били су тога истог мишљења кога и ми, — није ни могло бити друкчије. А што се мене тиче, ја сам се томе тако искрено радовао, баш ка' да ћу сам награду добити, па кад је већ свануо тај дан, ја рекох Јеврему:

— Е, брате, ово је данас твој дан. Прва ће се награда теби досудити. Не знам како, ал ево и ја се нешто поносим, што ћеш бити тако одликован.

На то се Јеврем слатко насмејао, — нисам га никад видео да се тако смеје, па ми одговори:

— Но, но, лакше мало! Најпре се скочи п'онда се каже хоп! Можда ће и тако бити као што ти велиш; и мој стриц (а то му је био уједно и тутор) се томе нада; баш сам јуче добио од њега писмо у којем вели, ако добијем прву награду, он ће ми купити онда малог турског коња за јахање. Али то је сад још тек само говор, — још нисам скочио, па не можемо ни рећи хоп!

Ја сам увидео да се он само шали. Иначе је по свему изгледало да и он сам за извесно држи, да ће ту награду добити. Нисмо могли овај разговор продужити, јер

се зачуло звонце и ми морадосмо пожурити се у школу на предавање.

Баш је час за катихизис. Ја седох поред Јеврема, па онако по моме обичају, загледао се некуд и нешто се замислио и тек се онда разабрах кад је Јеврем скочио на ноге, јер му је г. катихета рекао:

— Е сад ћеш нам ти Јевреме пофторити ову причу, коју сам вам сад испричао.

— Какву причу, тужан! Ја, бог и душа нисам ништао чуо, — да-богме, нисам пазио, или као што г. катихета вели: нисам „внимао.“ Не знам ни о чему је реч. Но то би могло и проћи, али зло је било што и Јеврем као да није ништа ни чуо, што би требало сада да пофтори. Видим е се збунио, промуцао је неколико речи па онда ућута. Није стајао онако мушки и јуначки као други пут кад треба што да говори. Оборио је очи, као какав најгори ђак. Мене су подишли мрави од стра. Зла је то прилика, па баш овога дана кад се награде деле.

Прође неколико минута у општем ћутању, па онда г. катихета загледи:

— Као што видим, ја сам се данас преварио у теби, Јевреме. Али кад не знаш на изуст да кажеш а ти читај то исто из књиге.

Јеврем је морао да чита из светог писма повест о Ананију и о његовој жени, које је бог смрћу казнио, јер су лагали. Док је то читао он је бледео и руменео и кад је свршио више је пао него што је сео на скамију.

А кад сам га запитао, шта му

је, да није болестан, он само одмахну руком, да му не говорим ништа.

Господ. катихета је онда надозвао поуку из свет. писма, разлагао је како је лаж гадан грех, како ће рука божија стићи сваког лажљивца, ако не на земљи а оно на другом свету, и само се они могу надати помиловању, који грех откају још за живота земног.

По подне тога дана, у часу школског одмора потражим ја мога Јеврема, ал нигде му не нађох трага. После дочујем да је одмах после школског часа отишао управо ка г. управитељу. Било се већ сумрачило кад сам се опет с њиме састао; очи му беху црвене, мора да је много плакао, ал ипак му се на лицу видело неко задовољство, нека потајна радост, каква се код њега ретко опажала. Шта ли се, боже драги то морало догодити.

Но и то сам други дан дознао, а што сам дознао то ме је тако поразило, да је још Јеврем мене морао да теши.

То вам је било нешто нечувено. Сви су ђаци читаву недељу само о томе говорили, ал нико не умеде решити ту велику загонетку. Јеврем је одбио награду, ону сребрну споменицу, у коју је већ и његово име било урезано. Он је налазио да није достојан те награде; како и у колико је он то г. управитељу разложио, то само њи двоје знадоше, доста тога, да се управитељ сагласио с њиме, споменицу је добио други ђак, морало се првашње име испилити и ново име урезати у њу.

(Наставиће се.)

ГЛЕДАЈ, КОЛИКИ ЈЕ!

Ево нашег Васе
Од главе до пете.
Гледај како расте,
Гледај, деда, дете!

Ако мало скочи
На кров ће ти доћи.
„Е па нека дође,
На крову је грожђе“,

Сéка Васу диже;
Он до грожђа стиже.
Ао, ао, Васо,
Колик си нарас'о!“

J.

НАЈВЕЋЕ НА СВЕТУ.

Од свију мора највећи је: *Тихи океан*.
Од свију река највећа је: Река Амазонка у Америци.

Од језера највеће је: Горње језеро у северн. Америци.

Од залива највећи је: Залив Бенгалски у Индији.

Од острва највеће је: Аустралија.

Од вароши највећи је: Лондон.

Од цркава највећа је: Црква св. Петра у Риму.

Од пустара највећа је: Сахар Африци.

Од позоришта највећа је: Велика опера у Паризу. *Милан*

Од шума највећа је: Фениз у Дублину.

Од планина највећа је: Еверест у Хиндостану.

Од пароброда највећи је: Левијатан.

Од мостова највећи је: Мост Колганте у Броклину код Њујорка.

НА УЛИЦИ.

Кад улицом иде
Ђак се мирно влада;
Он од себе неће
Правит' накурада.

На улици неће
Ни говорит' јасно;
Ђачко достојанство
Он осећа красно.

То добро запамти,
Мали учениче,
На улици јавно
Само шегрт виче.

Ж Е Т В Е.

На кугли наше земље никад не избивају жетве. Ево кад се где жње.

Јануар. У Аустралији, у Новом Зеланду, у Хини и у аргентинској републици.

Фебруар и Март. У Италији и у Горњем Мисуру.

Април. У Мексици, Мисуру, у азијској Турској, у Персији, Сирији и на Куби.

Мај. У северн. Африци, у средњој Азији, у Хини, Јапану и Тексау.

Јун. У Калифорнији, Шпанији, Португалији, Италији, Грчкој, у Лујзијани,

Алабами, Георгији, Канзау, Колораду и Мисури.

Јул. У Угарској и целој Аустрији, у Србији, Румунији, Француској, у јужној Русији, у горњој Канади.

Аугуст. У Енглеској, Белгији, Холанду, Немачкој, Данској, у Пољској, у јужној Канади, у Колумбији.

Септембар. У северн. Канади, у Шотској, у Швајцарској, у Шведској и Норвешкој.

Октобар. У северн. Русији.

Новембар. У Перу и у јужној Африци.

Декембар. У Берини.

стар.

ровали

врач, п

рати):

ли

ШТА ВРЕДИ РЕЧ.

Седео је куцов мали
 Баш пред кућни врати:
 А несташко један дође,
 Да куцу увати.
 Ваби куцу — па јој пружа,
 Своје парче леба;
 Оди мени куцо мала,
 Свуда чувар треба.
 Окренула куца главу —
 Па га преко гледи;
 Неје гладна туђа леба,
 То несташка једи.
 Па све ближе — и већ руком —
 Да куцу увати,
 А госа се наједаред;
 Указа на врати.
 Хеј деране таки даље,
 С прага мојих врата;
 Нећеш бити поштен мајстор,
 Са тога заната.
 Кад си тео малу куцу,
 Што искао неси;
 Чисто срце — добра душа —
 То дечицу реси.
 Поправи се буди добар,

А кад буде тако.
 Добро дете свашта има;
 Јер га воли свако.
 Оставићу једну куцу,
 Па ћу ти је дати —
 Нека седи будан чувар;
 И на твоји врати.
 Несташко се застидео,
 Главу саго доле!
 Таке речи од батине —
 Много већма боле.
 Отишао својој кући,
 Жалостан и тужан,
 Са тог дела постао је
 И сам себи ружан.
 Али нешто и још нешто,
 Пред икону клеко;
 Па у себи овако је
 Шапуто и реко.
 „За живота туђе нећу —
 Да је све од злата,
 Тешко оном — ко се лати,
 Такога Заната.“

У Ст. Фушогу.

чина Владан.

КОВАЧ И ЂАВО.

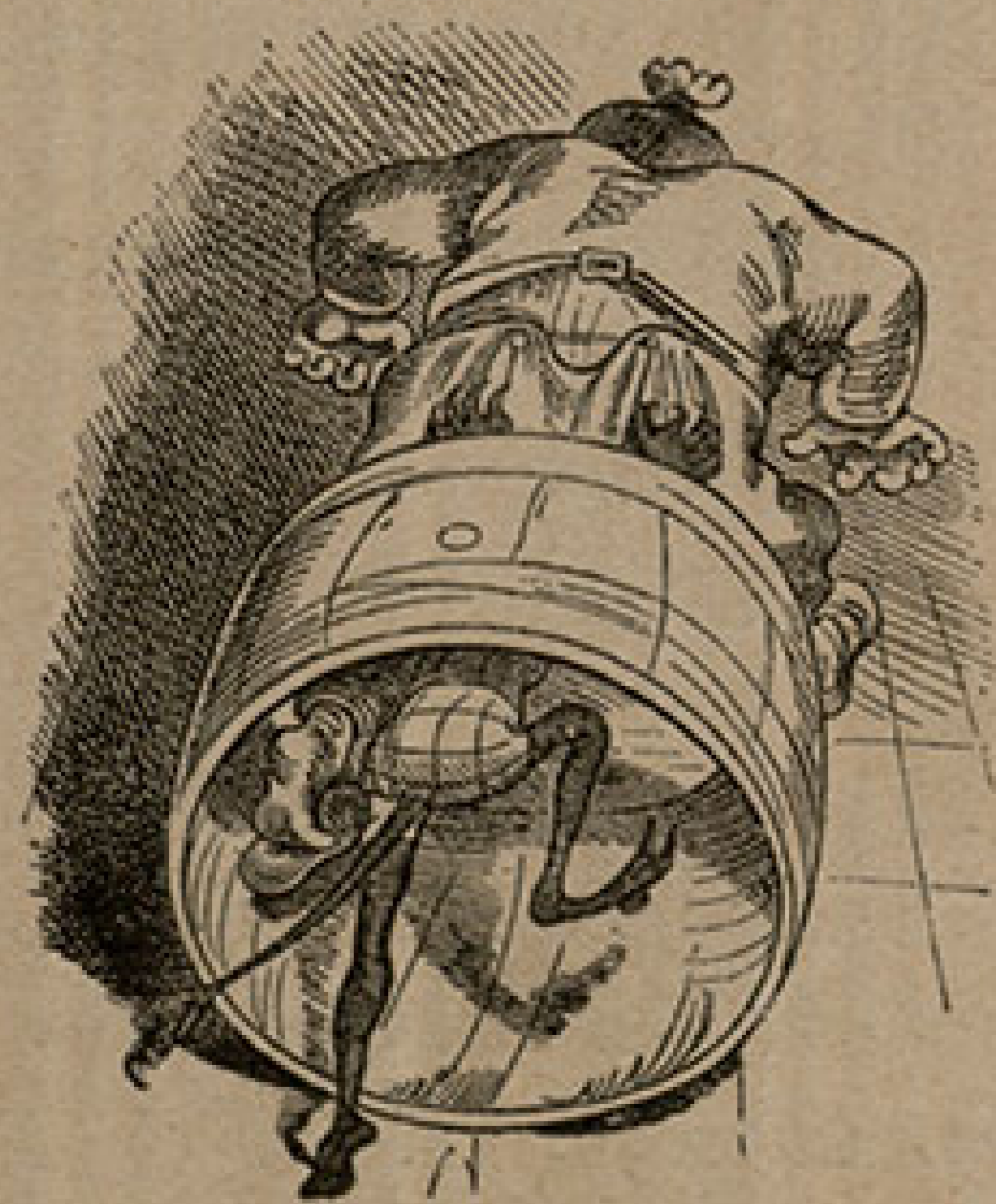
(ИЗМИШЉЕНА ЛУДОРИЈА, ДА СЕ МАЛО НАСМЕЈЕМО. СА 9 СЛИКА.)

Један ђаво, средњег раста,
Из пакла се диг'о право;
А био је црне боје,
Што-но кажу: баш к'о ђаво.

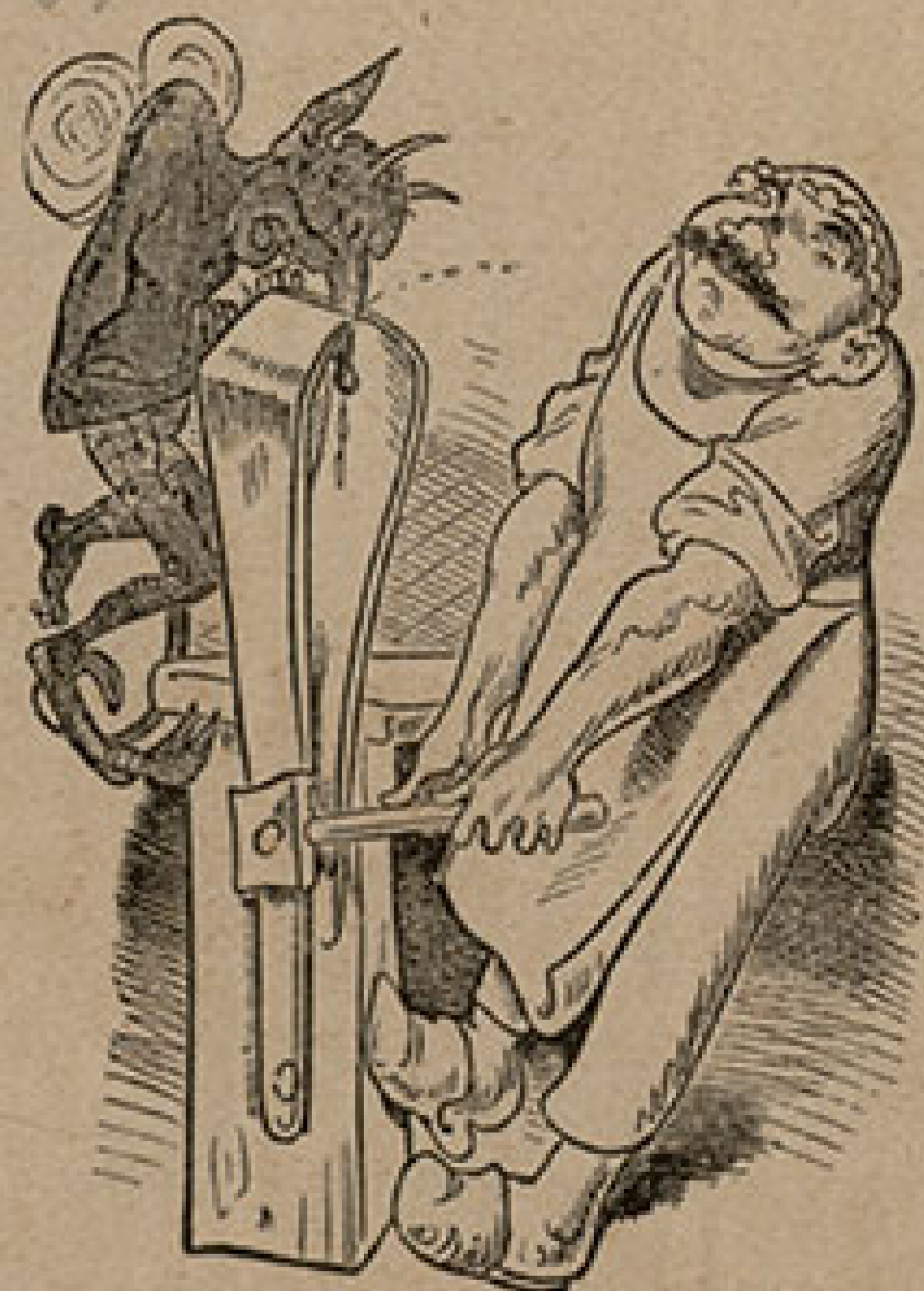
Дошао је ка ковачу,
Јер ту вазда неће зенсти.
Ковача је задиркив'о
И поч'о му леђа грети.

Ту се нашло неко буре;
Ту би ковач да се спасе.
Али ђаво трч' за њиме,
Премеће се, вијуга се.

Ковач седе код шајтова,
Да доврши наручбине;
Ал и ђаво све за њиме,
Хоће да му капу скине.

Ђаво поче шајтов њушкат',
Да л' мирише, или смрди.
Аха, ту си! рече ковач,
Па ђаволу нос заврти.

И то прође, како прође, —
Ал кад ковач кљеште шчепа,
Ђаво виде да ће остат'
Ил без ува, ил без репа.

„Амо најпре, црни гаде!
На наковањ, ту ћеш лећи.“
Ковач бије, бије, бије.
Ђаво дречи, дречи, дречи.

И то прође, како прође, —
Ето ђавлу мука нови:
Чим шкљоцнуше оштре кљеште
А реп му се преполови.

И ђаволу је доста било;
Јурну доле, до сто врага.
Па нек онде до век' стоји,
Овде нико не треба га.

СРПСКА ЛИЧНА ИМЕНА.*)

Од Ц.

Давда нема народа на свету, који би имао лепших личних имена него ми Срби, и у опште сви Словени. —

Нашли смо се побуђени да о томе напишемо што год драгим читаоцима

*) Нека вам не замери млади писац (или писаца) што смо овај чланак знатно скратили, оставивши из њега повише места, о којима мислимо, да из „Невена“ изостати могу, а да тиме целина много не изгуби.

Ур.

„Невена“, па их молимо да то прочитају макар и ако неће бити тако вешто написано али је ио себи занимљиво. —

Дабогме, да никоме не може бити чудно што су родитељи, сестре, браћа, сродници, пријатељи и познаници некако особито нежни на прам рођенчету. Њихна душа је пуна милоште за то мило мало створење, па се то исказује разноврсним начином: песмама, миловањем,

именовањем (звањем) са ваздан звучним и слатким звањима „наруживањем из нежности“ и т. д. Они му се још пре рођења радују, они његово рођење очекују као особити важан и драг догађај за целу кућу (а то и јесте), па није ни чудо, што још у напред имају ваздан „комплимената“ и знакова наклоности за тог особитог госта.

Ту имена чине први и прави израз те љубави; а пошто је нужно и важно, да се избере једно од свију звања, које ће само њему припадати док је жив и после живота — то се за тај догађај чине извесни обреди*), који ће да обележе тај исти догађај, као нешто важно и лепо. Избере се једна велика (или мала) особа с особитим рачуном да та особа буде мила и драга њихној кући; и да она од своје стране такође гаји пријатељство и оданост тој кући. Ви сте се јамачно већ сетили *кума*. Кум осећа праву почаст и најлепшу радост што ће принову назвати онако, како му душа и срце говори, или да му да онакво име, какво му таман одговара по пуно разних околности. Обично, кумово је наименовање израз душевног расположења кумовог према кумчету, или израз његових жеља за родитеље, или израз надања од кумчета кад оно порасте и буде човек, или израз утиска, који кумче само собом прави на укућане и познанике, или израз родитељских и кумових жеља, да се дете овим или оним одликује и обележи, или да именом подсећа и подражава чему лепом и драгом (слави, милошти, јунаштву, слободи и др.). У опште, кум је брижљив да његово дело (кумовање) учини утисак и да има значај. (То се може видети и из збирке имена, коју прилажемо)

Код сваког народа имена су у неколико огледало баш њих самих. За то се из имена може по нешто дознати и

*) Крштење има виши хришћанско-верски значај, а не само тај да дете име добије. *Ур.*

потврдити о њима самим. — Ево, летилично погледајте српска имена па ће вам пасти у очи онолика изразност њихних имена. Њима је насликано оно што је души Србиновој: мило, драго, добро, храбро, неговано, љубљено, цветно и др.

Неће ни они мањи читаоци „Невена“ помислити, да су наша имена отпочела од како су се Срби почели крштавати (јер се оно право име на крштењу добија). — На против, из многих наших имена карлија дах најстаријих времена наших, те као пријатан поветарац с непознатих даљина, доносе пред уобразиљу неко подсећање, те нам она развија читаве слике о томе давнашњем животу наших прастарих. —

Тако се и из речи целог језика може читати прошли живот једног народа. Ми ћемо се удалити малко од нашег главног разговора да би томе пример показали.

Најстарији Словени нису били овако подељени на племена, на народе, као данас, него су живели сви у заједници, о чему и на први поглед сведочи јака сродност њихних језика. Нарочито се посведочава та заједница неким обичајима, јако негованом и развијеном земљорадњом, сточарством и занатима. Отуда су код свију Словена заједничке речи за *жиша*; (а сам израз *жиша* или *храна* хоће да покаже да се од тог живило или с тим се хранило), па заједничке речи за *варива*; за *земљораднички посао* и *алаше* (орати у бразди, сејати, жети, косити и др.; за тим дупети длетом тесати, правити корита, обручеве, бачве, плести котарице, кошеве, сита, резати ложице; ткиво и предиво, платно и сукно; па вино и мед; па разно воће и дрвеће и др.) Тако је исто развијен и заједнички рад у *сточарству* као и земљорадњи и занатима; спремно оружје и др. Исто се тако и породичан живот види из многобројних сродвених речи како ни у једног народа није. Види се

отуда какав су појам имали о сродству и докле се оно ширило. Ни данас нема народа на свету, који би тако строго одељивали крвно сродство (што веле „до деветог колена“). Но нема народа ни језика на коме се не би чуло име оца, матере, сестара, браће, сина, кћери и т. д. као најтешње везаних међу собом. Али код Срба и данас светиња сродства иде до седмог и деветог колена; док код старих Грка као и код данашњих осталих народа могло је бити новог сродства и међу ближним сродницима.

И стари Словени беху пуни *врлина*, што се такође види из многобројних речи, из њихне вере, из обичаја и т. д.

Врло је занимљива многобожачка вера словенска; и отуда имамо сачуван сав речник; из чега се и то види да је некада таква вера била заједничка свима Словенима; а по томе, да су они и сами кадгод били у великој заједници. — Без сумње, може се поуздано казати, да су Словени дуго времена били најсавршенији, тако рећи, најобразованији од свију оних народа, који су у оно време тумарали по Европи. Да би се видело, колико су Словени испредњачили од осталих народа, на једном месту вели се, како се Немац (стари Германец) још клањао жаби, кад су Срби имали веру пуну поезије. Словени су — као и Грци, многобошци, сваку своју радњу, сваки свој осећај посветили једноме божанству. Они имађаху домаће богове заштитнике (Слава), бога грома и неба, облака и мора, гостољубља, пролећа, родности (дажде, кише) и др. Имали су добре и зле виле.

Имали су виле *бродарице* по томе, што су знали за *језера и мора* живећи поред њих. Дакле и виле бродарице сведоче, куда и докле се простираху станишта словенска, и колико је радо Словенин упирао своје замишљене погледе на то чудно море. Он познаје и топло небо и јаку зиму, ледени ветар (Бореј — бог северног ветра код балтичких

Словена; такође и име балтичког [блатног] мора словенско је), као и пушта поља и брда. Да, пространо је било станиште његово; и ма да је народ потиснут остала су словенска имена многим градовима и пределима (у Немачкој и око балтичког мора), све до данас.

Овим опширним и при том ипак непотпуним уметком, хтели смо показати, колико се много може читати из неког језика, наравно поред помоћи и других важних доказа и срастава. — Кад већ нешто и знамо из наше историје, онда нам и саме по неке речи сликају у за то већ спремној уобразиљи, старог Словенина или Србина и његов живот.

Кроз имена такође добијате привлачну слику старог Србина. Он је крепак, вредан, пун врлина и уман. То је топла душа, која милује и љуби (браћу госте, звезде, цвеће), која тугује, радује се (гостима, миру), нада се, мисли, гаји лене жеље за друге као и за себе, ратује, броди, посматра, он своје око с пажњом уздиже к небу и спушта к земљи и околу себе, па и туна његова душа нађе предмет, којим воле окитити име драге принове. Он врло поштује и врло воли своју домаћицу и своје сестре, и рођаке; а оним што Србинова мека и интеллигентна душа љуби — он с милошћу окити име том слабијем створу. —

Радо су споређивали њихна мила створења с цвећем и омиљеним животињама и другим чим (као и данас); а то показује, како је душа Словенина имала висока полета.

Осим што су имена давана просто онаква, каква су већ имали неки природни предмети (орао, грлица, кошута, камен) — давана су, и то највише, нарочито спремној имена, која су имала и своје наставке, који просто означавају име, а први део речи има значење, по коме се већином каже да ли је име лепо или није. Тако *мир, слав, ан, ило, ица*

и мн. др. Вели-мир, Вели-сав, Мили-сав, Ватро-слав, Гојник и др. Па ће једно такво име рећи: велико име, звони име, лепо име, прво име („првенцима“), слава, свануће, ватра, радост, жеља, туга, рат, просо (Просегој), храброст, мрка боја (БрѠн или Вран, Мркаљ, Моравка), худост (сиромаштво), спасење, страх, и мн. др. —

Они су дакле створили много имена онако лепих и уметних, колико су знали и умели. Ми смо та имена до данас већином очували и задржали; по нека су мало измењена и дотерана према нашем данашњем говору, нека су са свим обичајена и отпала сама по себи, а нека, за чудо, баш најстаријег облика, задржала се и до данас (Мојсило, а можда је и посрбљено од Мојсије, и др.). Није у обичају или бар ретко бива, да се нова кују.

Кад се стари Словени познаше с туђим народима, кад учесташе сеобе, међусобна потискивања, осетио се утицај туђих народности на њихов миран живот — па се осетио малко промењен и сам њихов живот.

Они се већ више не зову Србима, као што се данас изговара, што ће рећи по њихном ондашњем језику (Сораб) рођак или сабрат, со-раб; а тако се они зваху међу собом у заједници. Странци су их изазвали да се назову Словенима и Славенима, према свом ондашњем обичају славити домаћег бога (што ће данас рећи: свечарити, празновати, прослављати) и ондашњем глаголу словити (говорити), да би се означило како су сви, који тако међу собом славе и слове, браћа, једноплеменници. —

Па као што се доцније све јаче развијао утицај туђих народа на Словене, — и Словени су, нарочито у почетку, као јако, моћно и напредно племе, имали утицаја на народе с којима су долазили у додир. Тако су Немци примили и научили од Словена орати плугом (Pflug),

ткати, месити квасни хлеб, и где која имена божанства, — и по себи се разуме, имена лична. Приморски балтички Словени оставили су им на пример имена, која и данас постоје, и макар промењена, сведоче своје словенско порекло (Валдемар, Ладислаус маџарски: László, Валтазар, Велизар).

Сви словенски народи служе се чешће несловенским именима; и макар да смо против тога, морамо признати, да се то данас не може са свим ни избећи; али можемо се томе одупирати с великим успехом. Њихна су имена лепа њима, а многа су лепа и нама, но најлепша су нам она, која су нам наши преци оставили као једну везу више и подсећање на блиску сродност Словена. А свест о сродности и блискости има нас крепити у љутој борби с туђинским намерама и тежњама, да нас у се претопе или потчине и збришу.

Чини нам се, да је међ нама, у Босанаца и Херцеговаца највећма сачувано осећање за српска имена (а Херцеговци су највећма и одржали чистоту језика).

Као што смо казали, сви скоро народи, полажу на имена и дају им значаја; али не одликују се сви особитим избором у томе.

Грци — као и Срби — увек имају израза у именима. Арапи и Турци такође су обратили пажњу именима. Њихна су имена лепа као песма, а поетична и јесу, кроз која веје и њихова жарка источњачка вера, и њихов укус за лепе, скупоцене и ретке ствари њихова љубав на прам жарке домовине и њеног бујног биља, њихови снови о свом малом драгом створењу, и много друго шта. Види се, како је човек на врло леп начин (изразним именима) скоро благодаран невиноме створу, што му тако слатко занима душу и осећаје. —

Наши стари још из заједнице по азијским висовима и равнима, донели су

у Европу такође тежњу давати својим милим бебама и имена по неких животиња, као и рашћа. Али само оних животиња, које показују или нешто јуначно, издржљиво, витешко (*вук*, са свима различним преобраћавањима, орао, јастреб, соко, крагуј, а можда и лав); или вешто љупко, питомо, а таква су имена нарочито женска (Кошутца, Грлица, Јеленка). У именима, која су позајмљена од биља огледа се нежност и љубав на прам рашћа (којега је обилно било око њих, и од којег су они тако рећи, живели), — а особито и на прам цвећа (Цвета, Љубица, Смиљка, Перуника, Јаворика, Борика, Јелика, Јела, Ружица).

Познато вам је, да су још наши стари познавали много враџбина и веровали им (као што се види из речи: враџ, гатар, волшебник, чаробник, очарати); па су и неким именима приписивали чаробну моћ. Тако кад деца умиру у некој породици назову га Вуком, да би био жилава живота као вук, Живко, Остоја, Постоја, да остане; исто тако Станко или Станка, Каменко, Камен и т. д. Ако не желе више деце, па ако се изненаде приновом — Ненад, Обретко, Десислав, Десанка.

То је извесно, да су многа наша најстарија имена за свагда заборављена, но то је природно само по себи дошло, јер су отпадала за то, што су све мање одговарала говору којим се говори, јер се и језик непрестано мењао. Но при свем том многа таква старија имена остају и данас лепа, па би и грехота било да пропадну, кад их ми свесно можемо сачувати. Нека од тих задржаних имена су нам са свим обична, а нека таква, као да су туђа или новоскована, јер због неупотребљавања уху се одучи од њих. Па дакле опет се можемо навићи на њих. У данашње време влада мода и у именима; па се деси да се неко (можда и ружно и туђинско) име небројено пута понавља, а друго

постане права реткост. У Србији од времена ослобођења уђе у обичај одликовати се именом владалачког лица; за то има тако много имена Милош, Михаило, Милан, Александар, Љубица, Јулија, Наталија.

Нека су пак имена у данашњем језику скоро и значење изгубила, тек по далекој сродности види се старина и изобичајеност таквог имена (Хвилибуд, Хрњина, Хлерин, Лобоје, Хорут, Озор:) Та су нам имена необична, и у њима се налази много лепоте.

Па кад су нам наша рођена имена необична — може се мислити како би требало да су нам нелагодна туђинска, тим пре што су она заиста у нашем језику трновита и џомбаста. Многа лепа старинска имена ваљало би да учестају, да истискују туђинска, у опште, да улазе у навичај.

Ми смо се увек радовали кад чујемо за какво усамљено и ретко српско име било међ простијим или образованијим светом нашим, који су (очевидно је) баш намерно и с наклоношћу узели такво име; па и успели су, да се почне чешће употребљавати. Властимир, Хвалимир, Омил, Бојша, Будиша, Немања, Светомир, Десимир, Будимир, Бистрица Божана, Борислава, Бранка, Бранислава, Воислава, Радмина, Загорка, Олга, Мирослава, Небесна, Правда, Десанка и др.

Ово смо написали у жељи, да се преко „Невена“ има на једноме месту, у прегледу, скупљен неки број сачуваних старих и садањих имена српских. У жељи, да се читаоци потруде наћи лепоте у њима, да их усвајају, да се навикивају на њих, и у будуће, где год се може, да истискују туђинска кад кад ружна и тешка нашем изговору и мртва нашем уву, сметњу нашем језику. Па тако нек иду она смилим Богом, није их тешко истиснути. Јер иначе могли

бисмо једног дана дочекати да по имену не можемо познати Србина.

Који су старији наћи ће у овим именима и малко историје, и потетак да премишљају о српском језику. Но сви могу наћи поезије у многим именима.

Могли бисте припремити мало папира уз овај број „Невена“, на прилеживати српска имена, за која будете дознали, а овде их нема

I. Мушка имена.

Балета (Балта), Балино, Балша
Белан, Белашин, Белихна (Белињ).
Белибор, Белимир, Белогор, Беловук, Белуш, Бељак.

Беримир, Берислав, Берихња (Бериња, Берињ).

Благоје, Благотин, Блаженко, Блажмир, Блаж Бланко.

Бдин.

Богдан, Богобој, Богоје, Богић, Богиша, Божимир (Богимир, Богомир), Богомиљ, Богослав, Боготин (Богутин, Бохун). Божидар, Бошко.

Бодин.

Бојимир, Бојислав, Бојица, Бојша.

Болеслав, Болко (Болько), Болимир.

Борак, Бор, Борен (или Бран, Бра̀нко), Боривој, Бориња (Борихна), Борилџ, Борис, Борислав, Боримир, Борић, Бориша, Бореј.

Борјан, Борут.

Браздимир (Браздислав)

Братко, Братислав, Братимир, Братосала (Братосало), Брајко.

Бра̀н (Вра̀н, Вранко, иначе и Бра̀нко), Бранбор (Бранибор), Бранивој, Бранило, Бранимир, Бра̀нко, Бранислав, Бранош.

Брзак, Брзобој, Брзоје, Брзимир.

Бродислав, Бречислав (Брацлав).

Будић, Будимир, Будислав, Будиша, Будисала (Будисал, Будисаљ).

Ватромир, Ватрослав.

Велибор, Велизар, Велимир, Величар, Велислав, Вељко, Вељ, Велџе

Векослав (Векомир).

Веселин (Веса).

Вид, Видин (или Бдин, од *бдиши*, видети, пазити), Видоје, Видосав, Видак, Видош.

Витан, Витез, Витомир, Витко, Витош.

Вишеслав.

(Свршиће се.)

Разнолије

(*Ђука Црногорац.*) Кад је владика црногореки Раде (Петар) путовао по Италији повео је собом и Ђуку, управитеља својег двора. Владика је походио и краља талијанског и док се он бавио код краља, Ђука га је чекао у предсобљу. Кад се владика враћао, краљ га испрати до ходника, на опазивши Ђуку, кршна и стасита човека у сребрним токама, поздрави га веома срдечно. Али Ђука кад виде да му се краљ клања, укочи се као киш. — Кад су после сишли низ стенице, рећи ће му владика: „Бојан Ђука, ти се краљу ни мало не поклони!“ „А бога ми јеси чудан, го-

сподару!“ одговори Ђука, „краљ је данас можда први пут својег века виђео Црногорца, па зар да га види сагнуто и погрбљена.“

(*Корали*) Највише корала вади се у крај алгирске обале, и то се ради већ више од 900 година. Корали се ваде уз обале Сицилије, Корзике, Сардиније, Шпањолске и око Балеарских острва. Више од 500 талијанских чамаца и на њима 4 200 раденика раде тај посао и ти накупе за једну годину неких 56.000 кила корала у вредности од преко четири милијона лира. Шпањолци, Французи и

други сви екупа не поберу више од 22.000 кила у вредности од милијон и по лира. Свега дакле поводи се из разних мора годишње 78.000 кила, чему је вредност близу 6 милијона лира. У Италији има 60 радионица за корале (у самоме Torre del Greco 40). Тиме се послом баве преко 9000 радника, већином жене и деца.

(Сврачији суд.) Један научњак путник (Dr. Edmonstone) опажао је више пута на сетланским острвима ову у животињском свету необичну појаву. Наједерет полете са свију страна свраке и згрну једно место, као по позиву или вору каквом, и онда започне живо

гракање; само једна, две или три свраке стоје мирно у неком страху. Ово мора бити да је неки суд или порота, мора бити да и свраке поимају да злочинце треба строго казнити. Јер кад је већ доста било укора и цевке, онда се све залете на своју другу, која им је крива и убију је жестоки ударцима својих кљунова. Кад то сврше, онда се опет брзо разиђу свака на своју страну. Правда се дакле не шали, ни код самих птица.

(Старинско правило.) У једној старој књизи наишао сам на ово старинско правило: „Устани око *иеш*, ручај око *деш*; вечерај око *иеш*, лежи око *деш*, пак ћеш живети *деведесетидеш*.”

Даштања

I За мању децу.

- 1., А. И. К. Њ. О. П. П. Р.
Од ових осам слова састави две речи, које да значе једно исто.
- 2., (Копчики скок).

	КОГ	ЛИ	ДА	
БО	ЈЕ		СУ	И
РА				ЈЕ
У	СЕ		ГУШ	ЗМИ
	ТЕ	ЈЕ	ТАЈ	

Кои су змије у једној редици?
Тихомир Суботић.

- 3., Ја сам једна риба, кад ми измениш прво слово онда сам позната кућна животиња.

II За одраслије.

- 4., (Шаливо ишање).
Која је то и каква животиња, којој не доликује име?

- 5., Три брата и три сеје: Бранко и Јованка Славнић, Радивој и Милица Муждека, Ђуро и Олга Томић заједну за сто, али тако, да ни један брат не седи уза своју сестру. Како су они то поседали?

Из Петриње.

6.,

			А		
		А		А	
	А				А
А					А
	А			А	
		А		А	
			А		

Горњи 37 празних квадратића испуни свим словима: А. А. А. В. В. В. В. Д. Е. З. И. И. И. И. Ј. Ј. К.

К. К. М. М. Н. Н. Њ. П. Р. Р. Р.
Р. С. У. У. Ц. Ч. Ч. Ш. и онда да
ти изиђу у седам хоризонталних
реди седам речи, од којих да значи
1., Нешто на колима 2., Женска,
којој паметни људи не верују. 3.,
Имају многа људи, ал нема свако.
4., Опасан човек. 5., Свакоме човеку
драго. 6., Што уморном човеку тре-
ба, без чега се не може живети. 7.,
Мушко име српско.

7., (*Шаливо ишање*). Која је кула мно-
го, много шира, него што је висока?
У Н. Саду. *Милош Завишић*,
гимназиста.

8., (*Једнашца*). Гледале Перса и Сока
птице у зверињаку; наједаред ће
Перса Соки рећи: „Гле — —.“
У Н. Саду. *Милош Завишић*,
гимназиста.

Решења и имена оних, који реше и на вре-
ме уредништву јаве, штампаће се у броју 19-ом.

РЕШЕЊА ДАШТАЊА.

Из броја 16.

- 1., ТОЧИР. — ЛЕВАК.
- 2., ПЕТРАШИН.
- 3., ПРЕДРАГ И ЧЕНАД.
- 4., Боље је умети него имати.
- 5., 32709 и 65418.
- 6., ЗАДАР. — ДАР. — РАД. — РАДА

6. — Ј. Синобад Тодин у Книну.
Милиновић у Ерц. Новом, 3. 4. 6.
лица ученик из Сиска, Јулка и Олга
Бранко Славнић, Ђорђе Вујатовић, Дарин. Ал.
Бугарин реажкиња IV. разр. у Петрињи, 2. 3.
4. 5. 6. —

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Завршујући овим бројем трећу овогодишњу четврт „Невену“,
отварамо претплату на остала три месеца до краја године.

Цена је позната, јер стоји на дну листа у сваком броју.

Коме је претплата истекла па жели и даље „Невен“ држати,
а нарочито нови претплатници умољавају се, да се што пре јаве, да
се не би узалуд више примерака штампало, него што је потребно па
и тиме да нам се штета чини.

Претплата се шаље у Нови Сад, на

издаватељство „Невена.“

САДРЖАЈ: Корнелија Станковић (са сликом) — Покојник. — Гледај колики је! Песма (са сликом)
од У. — Највећз на свету. — На улици. Песма (са сликом). — Жетве. — Шта вреди реч. Песма
од чике Владана. — Ковач и ђаво. (Измишљена лудорија, да се мало насмејемо. Са 9 слика). —
Српска лична имена. Од Ц. — Разнолије. — Даштања. — Решења даштања. — Позив на претплату.

Цена је „Невену“ за Аустро-Угарску: на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију
Црну Гору и за остале крајеве 10 динара или 5. фор. у банкама на читаву годину, односно 5 ди-
нара или 2 фор. 50 новч. на пола године. — Сиромашнијим ђацима и свима учитељима даваћемо
„Невен“ за четврт цене јефтиније т. ј. за три фор. годишње, 1 ф. 50 новч. на по год — а за
75 новч. на три месеца. У Србији и другим земљама 7½ дин. годишње, 4 дин. на по год. — а
2 дин. за три месеца. — За Србију прима претплату књижара В. Валожина у Београду. — Руко-
писи и све што се односи на уредништво „Невена“ шаље се непосредно власнику и уреднику листа
Dr. Jovan Jovanović Kamenica, Srem (Syrmien).

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.